

Täysistunto

Torstai 12.11.2015 klo 15.59—19.19

7. Lakialoite laiksi ulkomaalaislain 79 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2015 vp Eeva-Maria Maijala kesk

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

18.48 **Eeva-Maria Maijala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämä ennennäkemätön turvapaikanhakija-aalto maahamme alkoi, niin laajaa ihmettelyä on herättänyt, miksei turvapaikanhakijoita voi heti työllistää ja jopa velvoittaa tekemään työtä, kantamaan vastuuta täällä olostaan.

Aloitteessani esitetään ulkomaalaislain muuttamista niin, että kansainvälistä suojelua hakeneella ulkomaalaisella olisi Suomessa oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa heti Suomeen saavuttuaan. Nykyään tällainen ulkomaalainen saa tehdä Suomessa ansiotyötä vasta tietyn aikarajan jälkeen. Tämä aikaraja on 3 kuukautta, mikäli hänellä on rajan ylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan. Muussa tapauksessa hänen oikeutensa tehdä ansiotyötä alkaa vasta 6 kuukauden oleskelun jälkeen.

Elämme todella vaikeaa taloudellista aikaa Suomessa. Me joudumme tekemään tällä hetkellä todella vaikeita leikkauksia. Meillä ei kerta kaikkiaan ole varaa maksaa suurta määrää maahan tulevia, jouten olevia turvapaikanhakijoita, suurin osa maahantulijoista kun sattuu olemaan työikäisiä ja työkykyisiä miehiä. Kansalaisia on ihmetyttänyt, miksei vät turvapaikanhakijat voi Suomessa heti alkaa töihin. Mikäli nämä aikarajat poistettaisiin, ulkomaalainen voisi suojelua hakiessaan päästä tällöin heti ansiotyön piiriin. Tämä oikeus jatkuisi hänellä siihen saakka, kunnes turvapaikan hakemista koskeva prosessi on saatu päätökseen. Jos pakolaisstatus tai oleskelulupa myönnetään, jatkuisi työnteko-oikeus näitä koskevien säännösten nojalla. Jos taas lupaa jäädä maahan ei myönnetä, joutuu asianomainen henkilö tietysti poistumaan lupaprosessin päätyttyä ja työnteko-oikeuskin lakkaa.

Tämän lakialoitteen tavoite ei toteutuessaankaan toki poistaisi suurempia ongelmia, joita nyt on käsillä. Kuitenkin kun turvapaikanhakijoiden määrät ovat rajusti lisääntyneet, on perusteltua tarkastella turvapaikanhakijoiden työelämään pääsyä koskevia edellytyksiä. Yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta työllistyminen on usein välttämätön edellytys. Maahanmuuttajien aktiivinen työnteko ja etenkin huonoimmin työllistyneiden maahanmuuttajaryhmien saaminen työelämän piiriin olisi omiaan myös vähentämään niitä jännitteitä, joita kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä on vaarassa syntyä. Kotouttamisessa juuri ensimmäiset kuukaudet ovat kaikkein tärkeimpiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2015 vp

Mielenilmauksissa on huudeltu yhtäältä, että Suomi sanoo tervetuloa, ja toisaalta, että rajat kiinni. Minä en halua toivottaa koko maailmaa tänne tervetulleeksi ilman ehtoja, enkä myöskään halua, että meidän rajat suljetaan. Haluan, että Suomeen tuleminen on hallittua. Olipa maahantulija sitten maahanmuuttaja tai turvapaikanhakija, niin olennaista on, että hän haluaa tehdä työtä voimiansa mukaan ja että hänelle myös annetaan siihen mahdollisuus.

Olen esittänyt aikaisemmin tässä myös turvapaikanhakijoille tehtävää työpakettia. Tein siitä toimenpidealoitteen. Se voisi muodostua erilaisista työllistämismalleista, joita voisi soveltaa esimerkiksi opiskelijoiden harjoittelujärjestelmistä, vajaakuntoisten työllistämisestä ja oppisopimuksesta, tämän tyyllisillä malleilla. Työllistetyt turvapaikanhakijat voisivat olla taustansa ja koulutuksensa mukaisesti työpaikoilla esimerkiksi oppipoikina. Työssäoppimisajan korvausten ei tarvitsisi olla suuria, kuten ne eivät ole tällä hetkellä opiskelijoillakaan silloin, kun he ovat suorittamassa harjoittelua. Ovathan turvapaikanhakijat Suomen elämän opiskelijoita, harjoittelevat elämää Suomessa. Kielikoulutus voitaisiin hoitaa työn ohessa verkkokoulutuksena.

Ulkomaalaislakia koskevan hallituksen esityksen 28/2003 yksityiskohtaisissa perusteissa todetaan: "Kansainvälistä suojelua hakevan työpanoksen hyödyntäminen on usein paitsi turvapaikanhakijan itsensä myös työnantajan ja yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaista. Työssäkäynti vähentää toimeentulotuen tarvetta tai poistaa sen kokonaan. Kansainvälistä suojelua hakevilla ei normaalisti ole oleskelulupaa eikä viisumia." Nämä perustelut ovat edelleenkin ajankohtaisia. Sen sijaan tässä samassa kohdassa säädetty aikaraja ei enää muuttuneessa toimintaympäristössä ole todellakaan tarpeellinen.

Tekemäni aloite ei saa olla houkute, koska niitä houkutteita ilmeisesti Suomeen on ollut jo tarpeeksi, vaan tämä aloite tulee kokea velvoitteena kantaa vastuuta omasta elämästään myös täällä Suomessa.

18.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa varmaankin tarkoitetaan hyvää, mutta lopputulos ei välttämättä todellisessa maailmassa tule olemaan hyvä. Muutos saattaisi tuoda perusteetta turvapaikkaa hakeville vielä yhden vetovoimatekijän lisää. Lähtömaihin voisi levitä huhu, että kaiken muun hyvän lisäksi Suomessa voi aloittaa työt saman tien. Työtä ja hyvä sosiaaliturva — lähtekää Suomeen.

Tiedossamme on, että valtaosa turvapaikkaa hakevista ei tarvitse suojelua, vaan he ovat paremman elintason perässä. Todellista suojaa tarvitsevien pitäisi integroitua nopeammin ja pienemmin kustannuksin suomalaiseen yhteiskuntaan. Kuinka heidän käy, jos luodaan ohituskaista kaikille muillekin?

Lakiesitykseen liittyy myös riski siitä, että kieltä osaamatonta työvoimaa käytettäisiin hyväksi ja poljettaisiin työehtoja. Meillähän ei tunnetusti ole työvoimapulaa vaan halpa työvoimapula.

Arvoisa puhemies! Kehotankin eduskuntaa pohtimaan vakavasti mahdollisia epäkohtia lakialoitteen käsittelyssä.

18.55 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Tässähän, mitä on esitetty, on kyse tietyllä tavalla työvoiman tarveharkinnasta luopumisesta. Hallitusohjelmaanhan kirjattiin, että "kun se on työllisyyden ja julkistalouden kannalta perusteltua, mahdollistaen yritysکوhtaisesti erityisosaajien työllistämisen nopeuttamisen, alueellisen ja alakohtaisen työvoiman turvaamisen sekä käytännön prosessien helpottamisen, EU-alueen ulkopuolisen työvoim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2015 vp

man tarveharkintaa on mahdollista lieventää." Ja silloin päädyttiin malliin, että ei kokonaan luovuta.

Tietyllä tavalla tämän edustaja Maijalan lakialoitteen yksi ongelma on nimenomaan se, että tämä kohtelisi eri tavalla niitä, jotka olisivat työtä tulossa tekemään ja sitten näitä ihmisiä, jotka ovat tulleet hakemaan turvapaikkaa ja joista nyt tietojen mukaan suuri osa ei sitä ole edes saamassa. Mutta ymmärrän sen logiikan, että työ on paras kotouttaja ja kielen osaaminen on paras kotouttaja. Moni, joka tänne on tullut ja turvapaikan sitten saanut, on kiitellyt sitä, että on päässyt nopeasti työhön. Ja on totta, että miksi pitää 3 tai jopa 6 kuukautta heitä tekemättä mitään. Se on pohdinnan arvoinen paikka.

Mutta on syytä myös ottaa vakavasti tämä edustaja Mäkelän esille nostama vetovoimakysymys eli että tämä ei toimisi sillä tavalla jälleen uutena vetovoimatekijänä, että pakolaisvirrat olisivat entistä kiivaampia tänne pohjoiseen, Suomeen.

18.57 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kommenttina Heinoselle, että käsitykseni mukaan tässä ei ole kysymys hallitusohjelman tarkoittamasta tarveharkinnasta millään tavalla, vaan luvatta maahan tunkeutuvista henkilöistä, joita emme ole pyytäneet, tilanneet satikka valinneet.

18.57 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kävin Kemijärvellä tapaamassa näitä turvapaikanhakijoita ja yllätyin siitä, että siellä, no, kaikkihan olivat nuoria miehiä, mutta oli myös ihan koulutettua väestöä siellä, ihan hyvällä englannin kielellä varustettuja henkilöitä. Ensimmäinen, mitä mietin siinä tilanteessa, oli se, että nämä pitää saada tekemään jotakin ehdottomasti, sillä se on vaikea tilanne meille kaikille, jos ne eivät tee yhteiskäsitä siellä. Toinen on se, että kun me kerta kaikkiaan maksamme sen 40—45 euroa vuorokaudelta siihen, että ne henkilöt vain ovat siellä, meidän olisi nyt oikeasti kehiteltävä toimintatapoja, työmenetelmiä, millä ne ihmiset saataisiin tekemään jotakin ja kerta kaikkiaan töitä. Töitä.

Samallahan meidän on muistettava se, että me emme saa missään tapauksessa heikentää nykyisten suomalaisten työllistymismahdollisuuksia. Meillä on ihan tarpeeksi työttömiä itselläkin. Mutta kun meidän on nyt vastattava näistä henkilöistä, jotka ovat Suomeen tulleet, niin kyllä heidän pitäisi jollakin tavalla pystyä osallistumaan oman itsensä elättämiseen, niihin kustannuksiin, mitä siitä on. Ja sen minä kyllä ehdottomasti allekirjoitan, mitä tuli tässä esille, että vetovoimatekijä tämä ei saa olla Suomelle missään tapauksessa, ei missään tapauksessa. Mutta voisiko se olla semmoinen realisoiva asia, esimerkiksi se, että Suomeen kun tulee, niin täällä joutuu töihin? Ettei täällä pysty sen kun vain olemaan niin kuin lomalla, vaan täällä ollaan todellakin töissä.

18.59 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Olen edustaja Maijalan kanssa eri mieltä tästä asiasta. Yhteiskuntamme kyky vastata kymmenientuhansien maahanmuuttajien ryntäykseen ei ole pelkästään joutunut koetukselle, vaan se on ylitetty roimasti. Jo nyt tänä aikana, ennen kuin tämä selvitetään, mitä on nyt tapahtunut, menee vuosia, ja mitä on nyt tulossa? Minkäänlaisia houkuttimia tänne ei enää tarvita niitä lisäämään. Minä en tunne sellaisia kansalaisia, joita ihmetyttäisi se, mikseivät nämä turvapaikkaturistit voi ryhtyä Suomessa heti töihin. Sen sijaan tunnen paljon kansalaisia, joiden mielestä meidän tulee sulkea rajat heti ja karkottaa jo tänne livahtamaan päässeet nopeasti. Meillä on satojatuhansia kantasuomalaisia työttömiä. Millaista työtä nämä kielitaidottomat, usein koulut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2015 vp

tamattomat siirtolaiset, kuten vuohipaimenet, voisivat täällä tehdä? Ei täällä ole heille ammattia vastaavaa työtä. Tämä on mahdoton yhtälö.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka sellainen ihme tapahtuisi, että maahanmuuttaja löytäisi ihan oikeaa työtä, olisiko hänellä siihen halua? Meillä on niin höveli ja avokätinen järjestelmä, että kun kerran kaikki suomalaisen veronmaksajan selkänahasta näille maksetaan, miksi he vastaanottaisivat työtä? Hehän voivat elää jopa vuosikymmeniä sellaisilla tuilla kuin erityisesti Somalian kohdalla on jo nähty. Jos työtä kuitenkin löytyisi ja vieläpä työhalukkuutta, on syytä kysyä, hyödyttäisikö se yhteistä kassamme eli olisiko se oikeasti tuottavaa työtä? Kun maahanmuuttaja työskentelee maahanmuuttajien parissa vaikka jonkin sortin koordinaattorina, sillä ei yhteinen kassamme muuta kuin ohenee.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on kaksi ryhmää, joiden sopeutuminen Suomeen on ollut erityisen heikkoa: somalit ja irakilaiset. Vuosikymmenien kallis kotouttaminen ei ole tuottanut tulosta, joten on vaikea uskoa, että nyt tänne tulevat kymmenettuhannet henkilöt sopeutuisivat sen paremmin. Työtä ei ole suomalaisillekaan, miten sitten heille? Näkisinhäidät kuitenkin mielelläni tekemässä jotain ilmaisen ylläpitonsa vastineeksi. Miksi maahanmuuttobisneksessä mukana olevat tahot, etunenässä SPR, jatkuvasti etsivät vapaaehtoisia passaamaan näitä nuoria miehiä, jotka kuulemma kovasti kärsivät toimeettomuudesta? Miksi heiltä ei edellytetä, että siivoaisivat, petaisivat, tiskaisivat, pyyhkisivät vastaanottokeskuksensa itse? He voisivat tehdä myös yksinkertaisia pihatöitä eli haravoida, ja vähän ajan päästä varmasti sinne Lappiin tulee luntakin. Lumityöt kyllä onnistuvat pienellä koulutuksella.

Mikäli kaavailtu telttamajoitus toteutuu, toivon, että sijoituspaikka olisi vaikka Lapin laajat erämaat. Siellä olisi rauhaa ja hiljaisuutta, jota pommin paukkeesta ja kaikenlaisesta muusta suuresta hädästä kärsivät maahanmuuttajat varmasti kaipaavat, semmoista rauhaa. Erähenkistä tekemistä kyllä riittäisi.

19.03 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Sanotaan nyt vielä, jotta ei jää väärää kuvaa pöytäkirjaan, kun edustaja Mäkelä puheeseeni viittasi: En tarkoittanut sitä, että tämä olisi nyt jonkinlainen jatko hallitusohjelman kirjaukselle, vaan toin sen esille, että hallitusohjelmaneuvotteluissa nimenomaan sovittiin tuo, mitä edellä kerroin, ja nyt tässä syntyisi tietyllä tavalla tällainen ohituskaista näille ihmisille, jotka tulevat tänne hakemaan turvapaikkaa. Eli heille ei olisi tarveharkintaa työn suhteen ja vastaavasti työn tarveharkinta säilyisi muille EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville ihmisille. Se olisi jollain tavalla minun mielestäni ristiriidassa sen kanssa, että tänne olisi tulijoita tekemään työtä sellaisillekin alueille, missä ei välttämättä suomalaisia tahdo löytyä, mutta tuo lupaprosessi ja -järjestelmä on niin kankea, että esimerkiksi kuljetuslalle on ollut vaikea saada työlupia, ja sen tuossa omassa puheenvuorossani esille toin. Alleviivaan nyt sitä vielä, että on tarkkaan mietittävä, että emme synnytä järjestelmiä, mitkä ovat vetovoimatekijöitä.

19.04 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kommenttina edustaja Maijalalle ja edustaja Hakkaraiselle: Olisin itse varmasti valmis kannattamaan maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden velvoitetyötä ja vastikkeellista sosiaaliturvaa heille, mutta olen jo tässä toimessa tottunut siihen, että löytyy joku päivystävä professori tai dosentti, joka on valmis kertomaan, että se ei ole perustuslain mukaan mahdollista eikä se ole toteutettavissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2015 vp

19.05 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Kuuntelin Hakkaraisen puheenvuoron, ja täytyy sanoa, että niin mistä me olimme eri mieltä? Kun loppujen lopuksi tähän sanoitte, että olette sitä mieltä, että haluaisitte nähdä turvapaikanhakijat tekemässä töitä — ja niin minäkin haluan nähdä, ja siitähän tässä on kysymys. Te esititte ihan näitä työpaikkoja ja toimintoja — juuri niitä, mitä meillä on, eli meillä on töitä riittävästi. Ja siitä Lapin lumenesta puheen ollen: kyllä meillä se 25 senttiä on jo lunta, että kyllä sinne lumenluontitöihin pääsee jo. Mutta se, mistä me olemme eri mieltä: Meillä on nyt jo kymmeniätuhansia henkilöitä tullut Suomeen. Emme me voi heitä nakata täältä ulos. Meidän on kannettava vastuu nyt niistä henkilöistä, jotka ovat meidän rajojen sisäpuolelle tulleet, eikä meillä kerta kaikkiaan tällä hetkellä ole varaa siihen, että me useamman vuoden heitä pidämme vain joutilaana, vaan kyllä meidän on ohjattava heidät mahdollisimman pikaisesti tekemään täällä jotakin. Ja eivät meillä saa säännökset olla siinä nyt sitten esteenä sille, että he täällä jotakin tekisivät, jos he haluavat ja pystyvät siihen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.